

Tore Witsø Rafoss og Olaf Agedal

KORONAJUL

EN DOKUMENTASJONSRAPPORT OM JULEFEIRING 2020

KIFO Rapport 2021: 3

KIFO

INSTITUTT FOR
KIRKE-, RELIGIONS- OG LIVSSYNSFORSKNING

Tore Witsø Rafoss og Olaf Agedal

KORONAJUL

EN DOKUMENTASJONSRAPPORT OM JULEFEIRINGEN 2020

KIFO Rapport 2021: 3

KIFO Rapport 2021: 3

Rapporten er utgitt av

KIFO, Institutt for kirke-, religions- og livssynsforskning

Øvre Slottsgate 2 B, 0157 Oslo

www.kifo.no

kifo@kifo.no

ISBN 978-82-92972-59-5

ISSN 0807-7517

FORORD

I denne dokumentasjonsrapporten presenterer vi resultater fra to spørreskjemaundersøkelser om feiringen av julen under koronakrisen i 2020. Undersøkelsene er initiert og finansiert av KIFO som står faglig ansvarlig for gjennomføringen. Studien er en del av paraplyprosjektet *Ritualer og religiøse fellesskap under koronakrisen*.

Spørreskjemaene til surveyene er utarbeidet av KIFO-forskerne Ånund Brøttveit, Tore Witsø Rafoss og Olaf Agedal. Norstat har hatt ansvar for gjennomføringen av undersøkelsen. Dokumentasjonsrapporten er utarbeidet av Tore Witsø Rafoss og Olaf Agedal, med Rafoss som hovedansvarlig.

Oslo, oktober 2021

Tore Witsø Rafoss og Olaf Agedal.

INNHold (INNHoldSFORTEGNELSEN ER PÅ 2 NIVÅ, FORMELL)

FORORD	3
INNHold (INNHoldSFORTEGNELSEN ER PÅ 2 NIVÅ, FORMELL)	4
TABELL OG FIGURLISTE	5
1. INNLEDNING	7
1.1 BAKGRUNN - SMITTESITUASJON OG RESTRIKSJONER.....	8
1.2. UNDERSØKELSENE	9
2. KJØNN, ALDER OG UTDANNINGSNIVÅ	11
3. RESULTATER FRA UNDERSØKELSEN FØR JULEN 2020	13
4. RESULTATER FRA UNDERSØKELEN ETTER JULEN 2020.....	27
5. KVALITATIVE SVAR.....	31
5.1 FØR JUL	31
5.2 ETTER JUL.....	36
VEDLEGG: SPØRRESKJEMAENE	41
UNDERSØKELSEN FØR JUL	41
UNDERSØKELSEN ETTER JUL	43

TABELL OG FIGURLISTE

Tabell 1. Spørsmål 1: «Bruker du å gå i kirken på julaften?»	13
Tabell 2. Spørsmål 2: «Hvor viktig synes du det er å komme til kirken på julaften?»	13
Tabell 3. Mulig deltagelse – oversiktstabell	14
Tabell 4. «Julaftensgudstjeneste inne i kirken med begrenset antall deltagere».....	15
Tabell 5. «Julaftensgudstjeneste utendørs med plass til flere deltagere»	16
Tabell 6. «Vandring sammen med andre gjennom kirken på julaften med julemusikk og julesanger»16	
Tabell 7. «Besøke en åpen kirke på julaften».....	17
Tabell 8. «Se på en lokal julaftensgudstjeneste på internett».....	17
Tabell 9. «Se på en nasjonal julaftensgudstjeneste på fjernsyn»	18
Tabell 10. Julestemning – oversiktstabell.....	18
Tabell 11. «Snø til jul»	20
Tabell 12. «Tradisjonell julemat»	20
Tabell 13. «Juletre og julepynt»	21
Tabell 14. «Å gå på julekonserter».....	21
Tabell 15. «Samvær med familien».....	22
Tabell 16. «Samvær med venner».....	22
Tabell 17. «Å gå til kirke på julaften»	23
Tabell 18. «Julepresanger».....	23
Tabell 19. «Å lese eller høre juleevangeliet»	24
Tabell 20. «Synge eller høre julesanger»	24
Tabell 21. «Se på julefilmer eller juleprogrammer på tv».....	25
Tabell 22. Spørsmål 5: «Hvis du ser bort i fra årets julefeiring, pleier du normalt i hovedsak:»	25
Tabell 23. Spørsmål 6: «Med tanke på årets julefeiring, hvilken påstand passer best for deg:»	26
Tabell 24. Spørsmål 1: «På grunn av korona-pandemien ble kirkenes julaftenfeiringer i 2020 gjennomført på ulike måter. Deltok du i noen av disse kirkelige feiringene:»	27
Tabell 25. Spørsmål 2: «Jula kan oppleves både som en sosial og som en religiøs feiring. Hvilket utsagn passer best for ditt forhold til jula:»	28
Tabell 26. Spørsmål 3: «Har du i løpet av den siste jule- og nyttårsfeiringen besøkt en grav for å tenne lys?».....	29
Tabell 27. Spørsmål 4: «En viktig del av julen for mange er sosial kontakt, men korona-pandemien skapte utfordringer. Sett kryss ved de utsagnene som stemmer for deg (flere kryss mulig):»	29
Tabell 28. Spørsmål 5: «Når du ser tilbake på den siste julefeiringen, hvordan opplevde du den? Sett kryss ved det utsagnet som stemmer best for deg:»	30
Figur 1. Mulig deltagelse på julaften, prosent som kan tenke seg ulike alternativer	15
Figur 2. Julestemning.....	19

1. INNLEDNING

Koronakrisen har skapt en unntakssituasjon når det gjelder våre tradisjonelle måter å feire store nasjonale og religiøse høytider på. Julefeiringen og nasjonaldagsfeiringen i Norge er feiringer med lang historie og bred oppslutning, og de representerer tradisjoner som trolig har stor betydning for befolkningens religiøse og nasjonale identitet. Koronakrisen skapte brudd i disse feiringstradisjonene. For første gang etter krigen ble for eksempel nasjonaldagen feiret uten barnetog og julen uten de tradisjonelle lokale julegudstjenestene.

For ettertiden er det viktig å ha kunnskap om hva som skjedde i denne unntakssituasjonen. Hva gjorde, tenkte og følte folk når feiringer som preger årets normale rytme, ikke lenger kunne gjennomføres på vanlig måte? For å få svar på dette, gjennomførte KIFO surveyer om befolkningens julefeiring og nasjonaldagsfeiring under koronakrisen. Siden minner og følelser om det man har deltatt i, kan endre seg raskt, ble det lagt vekt på å innhente opplysningene så tett inn på feiringene som mulig.

I denne dokumentasjonsrapporten – og i søsterrapporten «Koronanasjonaldag» (KIFO-rapport 2021: 3) – presenteres unike data om hva som skjedde under «koronafeiringene». Dette er data som vil være av stor interesse, når historien om koronakrisen skal skrives. Kunnskap om hva som skjer i en unntakssituasjon, kan også være et inntak til å forstå mer av feiringers mening og funksjon. Hva skjer med meningen i en nasjonaldagsfeiring når en sentral seremoni som barnetog fjernes? Eller med julefeiringen når den religiøse hovedseremonien, den lokale julegudstjenesten, avlyses? I så måte representerer koronakrisen en unik «eksperimentsituasjon» siden dette er endringer vi ellers ikke ville kunne ha prøvd ut og sett konsekvensene av. Hva er fundamentet i feiringene? Hvor dynamiske er feiringstradisjonene når det gjelder å tilpasse seg kriser og nye feiringsrammer?

Data om hva som skjedde under «koronafeiringene», kan også ha interesse ut over det historiske og sosiologiske. Mye tyder på at pandemier og smittevern hensyn også kan komme til å prege framtidige høytider og feiringer. Dokumentasjon om hvordan folk tilpasset seg smittefare og smittevernreregler under tidligere «pandemifeiringer», og hvordan reguleringene både påvirket smittesituasjonen og folks opplevelse av feiringene, kan være nyttig for helsepolitisk og kulturpolitisk planlegging. Når det gjelder nasjonaldagen, der vi har opplevd to «koronafeiringer», har vi sett at alternative kriseritualer som ble etablert i 2020 ble videreført i 2021.

Denne rapporten er en dokumentasjonsrapport. Den presenterer og kommenterer kort et tallmateriale og gjør rede for hvordan dette er innhentet ved å beskrive utvalget og gjengi spørreskjemaet som er brukt. Dokumentasjonsrapporten er ikke en forskningsrapport, men ment som utgangspunkt for videre forskning og teoretisk analyse. Rapporten er først og fremst ment for journalister og forskere som ønsker å få et bilde av hva materialet inneholder og dens nyhets- og forsknings-potensiale. Resultatene vil bli videre bearbeidet og publisert i fagartikler og forskningsrapporter.

1.1 BAKGRUNN - SMITTESITUASJON OG RESTRIKSJONER

I februar 2020 kom koronaen til Norge. Mange nordmenn ble smittet i løpet av våren, men smittetallene gikk ned i løpet av sommermånedene. Men så, utover høsten, begynte antall smittede igjen å stige, og i oktober og november var smittetallene høyere enn noen gang. Det var mot denne dystre bakgrunnen at myndighetene og folk flest måtte finne ut hvordan de skulle feire jul. Dette var krevende siden julefeiring innebærer to faktorer som bidrar til smitte: reisning og sosial samling. Samtidig er julefeiringen, både som religiøs og sosial markering, et viktig ritual i Norge, og ikke noe man bare kunne avlyse.

2. desember 2020 talte statsminister Erna Solberg til folket, og det ble også presentert egne smitteverntiltak for julen (som ble oppdatert 9. desember). I sin tale uttalte statsministeren blant annet:

Julen er jo en tid for nærhet, ikke avstand. Vi vil at alle skal få feire jul med så mange som mulig av de man ønsker rundt seg. Det fortjener vi, ikke minst i år. Samtidig er vi bekymret for at julefeiringen skal føre til mer smitte i samfunnet. Vi ønsker ikke å starte det nye året med stigende smittetall og nye innstramminger i januar. Det vil ingen av oss.

Regjeringen presenterte detaljerte smittevernstiltak, fortsatte mange av de eksisterende tiltakene, men lempet også på noen av tiltakene «for at folk skal kunne feire jul og nyttår litt mer som normalt.» Man opprettholdt anbefalingen om at man kun kunne ha inntil fem gjester, men man la også til to juleunntak: «På to av dagene åpner vi for inntil 10 gjester. Det betyr altså inntil 10 gjester på julaften og nyttårsaften, eller to andre dager som man velger selv i løpet av perioden.»

Anbefalingen om å unngå «unødvendige reiser» ble også opprettholdt, men helse- og omsorgsminister Bent Høie uttalte at å reise hjem til jul kunne være en nødvendig reise: «Regjeringen anbefaler å unngå unødvendige reiser innenlands og utenlands. Reiser i jule kan for mange, med rette, sies å være nødvendige. Alternativet ville vært en jul uten familien.»

Smittevernreglene la begrensninger på hvor mange som kunne samles, noe som i stor grad umuliggjorde vanlige julegudstjenester. Regjeringen var derfor opptatt av å legge til rette for en alternativ måte å oppsøke kirkerommet på, såkalt «kirkevandring»:

Regjeringen vil legge til rette for åpne kirker med kirkevandring i julen. Det betyr at folk får komme inn i kirkerommet, tenne et lys og høre på musikken som spilles. Forutsetningen er at det legges til rette for at det alltid er mulig å holde avstand til hverandre, at det ikke er mer enn 50 stykker til stede samtidig og at man registrerer hvem som går ut og inn av kirken.

Den norske kirke var også opptatt av hvordan den kunne tilby ulike former for julegudstjeneste og kontakt med kirken i en periode preget av begrensende smitteverntiltak. Det ble blant annet lagt til rette for mindre innendørs gudstjenester, større utendørsgudstjenester, «kirkevandring» og det at man kunne se lokale gudstjenester på nett. En viktig del av denne dokumentasjonsrapporten er å kartlegge hvor mange som (før jul) kunne tenke seg å delta på disse ulike alternativene, og hvor mange som (etter jul) oppgir at de faktisk deltok i slike alternative markeringer.

1.2. UNDERSØKELSENE

Vi utførte to undersøkelser, en før jul og en etter jul. Undersøkelsen før jul ble gjennomført i perioden 8. til 15. desember 2020, og undersøkelsen etter jul ble gjennomført i perioden 9. til 16. februar 2021. Før jul ble 1015 respondenter spurt og etter jul 1020 respondenter. Begge undersøkelsene ble utført av Norstat på vegne av KFIO. Begge ganger ble de brukt online panel-survey som består av et representativt utvalg av befolkningen. Dessuten ble dataene vektet for å unngå avvik mellom utvalget og den faktiske fordelingen i befolkningen når det gjelder kjønn, alder og bosted.

2. KJØNN, ALDER OG UTDANNINGSNIVÅ

Siden dette er en dokumentasjonsrapport, vil vi ikke presentere analyser av materialet. I stedet har vi lagt ved funn som tabeller og figurer. I tabellene har vi valgt også å inkludere hvordan svarene har fordelt seg på kjønn, alder og utdanningsnivå. Vi vil derfor her helt kort si noe om hvordan svarene fordeler seg på disse tre kategoriene.

Generelt er det ikke store forskjeller i hvordan kjønn, alder og utdanningsnivå påvirker svarene. Det er likevel noen mindre forskjeller.

Når det gjelder kjønn, så oppgir noe flere kvinner enn menn at de bruker å gå i kirken på juleaften (Tabell 1): 45 prosent kvinner sier at de bruker å gå i kirken på juleaften «alltid eller nesten alltid» eller «av og til» sammenlignet med 37 prosent av menn. Dette harmonerer med en generell trend om at kvinner er mer aktive kirkegjengere enn menn. Når det gjelder hva som gir julestemning, så har kvinner krysset av ved flere faktorer enn menn (Tabell 10). Kvinner føler mer julestemning enn menn. De eneste tingene som gir mer julestemning for menn enn for kvinner er «tradisjonell julemat» og «snø til jul» – og da er det snakk om marginale forskjeller.

Når vi ser på alder, så slår dette noe mer ut enn kjønn. Det er interessant at det er de yngste (15–29 år) og de eldste (60 eller eldre) som i størst grad oppgir at de «alltid eller nesten alltid» bruker å gå i kirken på juleaften (Tabell 1), og de samme to gruppene som i størst grad synes det er «meget viktig» eller «viktig» å komme til kirke på juleaften (Tabell 2). På den andre siden, så oppgir en del flere yngre enn eldre etter jul, at de ikke deltok i noen form for kirkelig feiring på juleaften (Tabell 24).

Et tydelig funn er at koblingen mellom jul og religion øker med alderen. De eldre svarer i større grad at «julefeiringens mening» ligger mest i det religiøse, mens de unge mener i større grad at meningen ligger mer i det sosiale (Tabell 25). En mulig forklaring på dette, er at de eldre generelt er mer religiøse enn de yngre, og dermed også har en mer religiøs forståelse av julefeiringen.

De eldre, som ofte er mindre mobile, er de som i størst grad oppgir at de kunne tenke seg å se en nasjonal juleaftensgudstjeneste på fjernsyn (Tabell 3). Etter jul, er det også de eldre som i størst grad oppgir at de faktisk gjorde nettopp dette (Tabell 24). De eldre oppgir også at de i større grad enn yngre, har besøkt en grav for å tenne lys (Tabell 26), noe som er forståelig, med tanke på at eldre har større sannsynlighet for å ha venner og familie som er gått bort.

Vi har også fordelt informantene ut ifra utdanningsnivå, og vi skiller mellom de som har videregående utdanning eller lavere; de som har inntil tre år med høyere utdanning; og de som har mer enn tre år høyere utdanning. Men utdanningsnivå har liten påvirkning på folks forhold til jul, og det er snakk om ingen eller små forskjeller mellom gruppene. Noe vi likevel finner, er at det er en svak tendens til at folk i større grad oppgir at de pleier å gå i kirken på juleaften, hvis de har høyere utdanning (Tabell 1). Når det gjelder hva som gir julestemning, er det små forskjeller, men de med lavere utdanning får mer julestemning av presanger enn de med høyere utdanning (Tabell 10). De med lavere utdanning, oppgir også i større grad at julefeiringen «ble omtrent slik den pleier å være», mens de med høyere utdanning i større grad fikk en dårligere eller annerledes jul enn vanlig (Tabell 28).

3. RESULTATER FRA UNDERSØKELSEN FØR JULEN 2020

Tabell 1. Spørsmål 1: «Bruker du å gå i kirken på julaften?»

	Alle	Mann	Kvinne	15-29	30-44	45-59	60-	Videre- gående*	Tre år høyere utdanning	Mer enn tre år høyere utdanning
Ja, alltid eller nesten alltid	14	13	15	20	9	13	16	12	15	17
Ja, av og til	27	24	30	24	29	26	28	26	29	27
Nei, aldri	59	62	55	56	62	61	56	62	56	56
Sum	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antall	1015	510	505	236	238	256	286	370	276	332

* «Videregående» referer til de som har videregående som høyeste utdanning eller lavere, «tre år høyere utdanning» referer til de som har tre år høyere utdanning eller lavere på høyskole eller universitet

Tabell 2. Spørsmål 2: «Hvor viktig synes du det er å komme til kirken på julaften?»

	Alle	Mann	Kvinne	15-29	30-44	45-59	60-	Videre- gående	Tre år høyere utdanning	Mer enn tre år høyere utdanning
Meget viktig	6	6	6	8	5	5	7	5	5	8
Viktig	10	10	11	12	8	9	13	10	10	12
Litt viktig	18	17	20	17	18	18	19	20	16	19
Ikke viktig	61	63	59	56	64	65	58	60	66	57
Vet ikke	4	5	4	7	5	2	4	5	3	4
Sum	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antall	1015	505	510	236	238	256	286	370	276	332

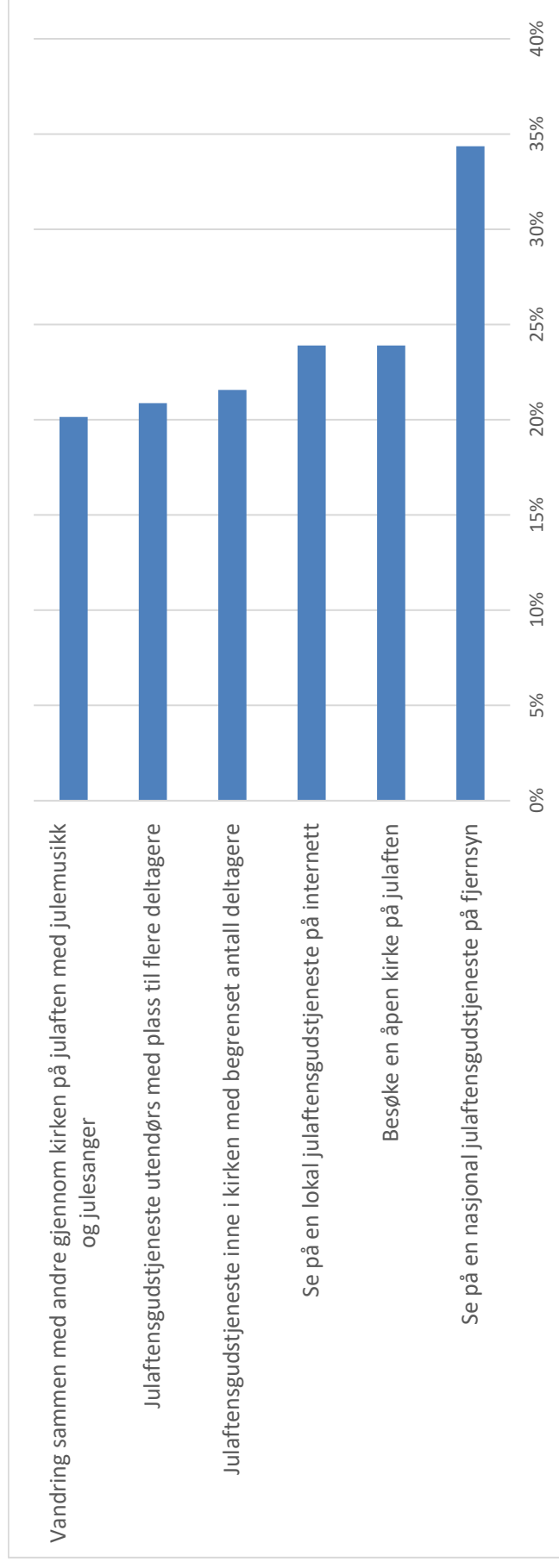
Spørsmål 3: «På grunn av smittevern vil kirkenes julaftenfeiring måtte gjennomføres på ulike måter. Hvilke av disse tilbudene kan du tenke deg å delta på?»

Tabell 3. Mulig deltagelse – oversiktstabell

	Alle	Mann	Kvinne	15–29	30–44	45–59	60-	Videre- gående	Tre år høyere utdan- ning	Mer enn tre år høyere utdan- ning
Se på en nasjonal julaftensgudstjeneste på fjernsyn	34	34	35	33	24	31	48	34	32	36
Besøke en åpen kirke på julaften	24	24	23	23	23	26	23	26	23	23
Se på en lokal julaftensgudstjeneste på internett	24	24	23	23	23	26	23	26	23	23
Julaftensgudstjeneste inne i kirken med begrenset antall deltagere	22	21	23	24	18	20	23	22	18	23
Julaftensgudstjeneste utendørs med plass til flere deltagere	21	20	22	20	18	23	22	20	19	23
Vandring sammen med andre gjennom kirken på julaften med julemusikk og julesanger	20	17	24	20	20	23	18	20	20	21

Prosent som har svart «kan tenke meg» sammenlignet med de som har svart «kan ikke tenke meg» eller «vet ikke»

Figur 1. Mulig deltagelse på juleaften, prosent som kan tenke seg ulike alternativer

Prosent som har svart «kan tenke meg» sammenlignet med de som har svart «kan ikke tenke meg» eller «vet ikke»

Tabell 4. «Julaftensgudstjeneste inne i kirken med begrenset antall deltagere»

	Alle	Mann	Kvinne	15–29	30–44	45–59	60-	Videre- gående	Tre år høyere utdanning	Mer enn tre år høyere utdanning
Kan tenke meg	22	21	23	24	18	20	23	22	18	23
Kan ikke tenke meg	63	63	62	65	66	66	55	62	64	64
Vet ikke	16	16	15	10	16	14	22	16	18	13
Antall	1015	510	505	236	238	256	286	370	276	332

Tabell 5. «Julaftensgudstjeneste utendørs med plass til flere deltagere»

	Alle	Mann	Kvinne	15-29	30-44	45-59	60-	Videre- gående	Tre år høyere utdanning	Mer enn tre år høyere utdanning
Kan tenke meg	21	20	22	20	18	23	22	20	19	23
Kan ikke tenke meg	67	68	65	72	70	67	60	68	69	65
Vet ikke	12	12	13	9	12	10	18	11	12	12
Antall	1015	510	505	236	238	256	286	370	276	332

Tabell 6. «Vandring sammen med andre gjennom kirken på julaften med julemusikk og julesanger»

	Alle	Mann	Kvinne	15-29	30-44	45-59	60-	Videre- gående	Tre år høyere utdanning	Mer enn tre år høyere utdanning
Kan tenke meg	20	17	24	20	20	23	18	20	20	21
Kan ikke tenke meg	66	70	63	69	67	67	62	66	65	68
Vet ikke	14	14	14	11	13	9	20	13	15	11
Sum	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antall	1015	510	505	236	238	256	286	370	276	332

Tabell 7. «Besøke en åpen kirke på julaften»

	Alle	Mann	Kvinne	15–29	30–44	45–59	60-	Videre- gående	Tre år høyere utdanning	Mer enn tre år høyere utdanning
Kan tenke meg	24	24	23	23	23	26	23	26	23	23
Kan ikke tenke meg	61	61	61	65	63	61	56	60	61	62
Vet ikke	15	15	16	13	14	13	21	14	16	14
Sum	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antall	1015	510	505	236	238	256	286	370	276	332

Tabell 8. «Se på en lokal julaftensgudstjeneste på internett»

	Alle	Mann	Kvinne	15–29	30–44	45–59	60-	Videre- gående	Tre år høyere utdanning	Mer enn tre år høyere utdanning
Kan tenke meg	24	24	23	23	23	26	23	26	23	23
Kan ikke tenke meg	61	61	61	65	63	61	56	60	61	62
Vet ikke	15	15	16	13	14	13	21	14	16	14
Sum	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antall	1015	510	505	236	238	256	286	370	276	332

Tabell 9. «Se på en nasjonal julaftensgudstjeneste på fjernsyn»

	Alle	Mann	Kvinne	15-29	30-44	45-59	60-	Videre- gående	Tre år høyere utdanning	Mer enn tre år høyere utdanning
Kan tenke meg	34	34	35	33	24	31	48	34	32	36
Kan ikke tenke meg	55	56	53	58	64	62	38	54	58	54
Vet ikke	11	10	12	10	12	8	14	13	10	10
Sum	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antall	1015	510	505	236	238	256	286	370	276	332

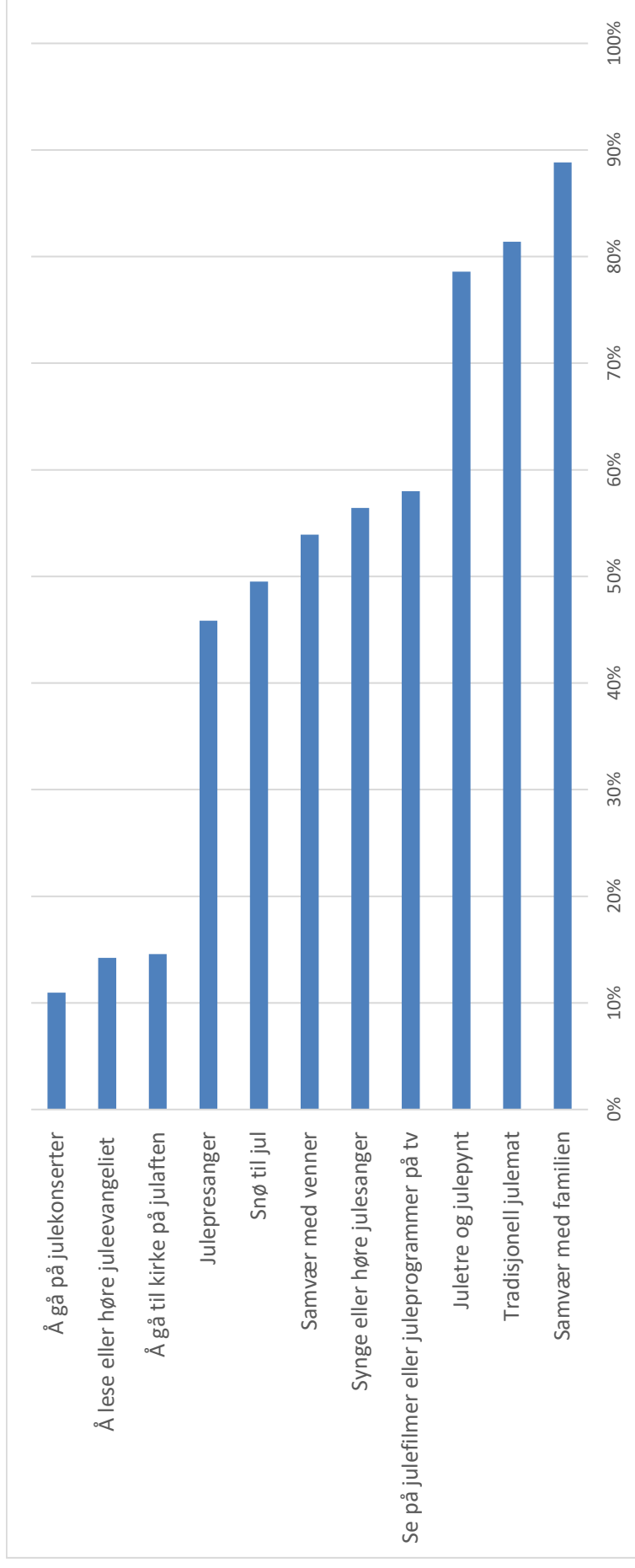
Spørsmål 4: «Hvor viktig er det følgende for at du skal komme i julestemning?».

Tabell 10. Julestemning – oversiktstabell

	Alle	Mann	Kvinne	15-29	30-44	45-59	60-	Videre- gående	Tre år høyere utdanning	Mer enn tre år høyere utdanning
Samvær med familien	89	87	91	87	90	89	89	87	89	91
Tradisjonell julemat	81	82	81	79	84	83	80	82	83	80
Juletre og julepynt	79	71	86	83	80	80	72	78	80	79
Se på julefilmer eller juleprogrammer på tv	58	46	71	71	67	61	38	61	57	57
Synge eller høre julesanger	56	43	70	62	57	54	53	57	55	59
Samvær med venner	54	47	61	61	58	51	48	53	54	57
Snø til jul	50	50	49	70	65	42	27	51	49	46
Julepresanger	46	41	51	59	45	42	39	52	44	40
Å gå til kirke på julaften	15	13	16	17	9	15	17	14	14	16
Å lese eller høre juleevangeliet	14	13	15	10	11	16	19	13	13	18
Å gå på julekonserter	11	7	15	9	7	14	13	7	13	13

Prosent som har svar «meget viktig» eller «viktig» sammenlignet med de som har svart «litt viktig», «ikke viktig» eller «vet ikke».

Figur 2. Julestemning

Prosent som har svar «meget viktig» eller «viktig» sammenlignet med de som har svart «litt viktig», «ikke viktig» eller «vet ikke».

Tabell 11. «Snø til jul»

	Alle	Mann	Kvinne	15-29	30-44	45-59	60-	Videre- gående	Tre år høyere utdanning	Mer enn tre år høyere utdanning
Meget viktig	22	22	21	40	32	15	4	27	15	19
Viktig	28	28	28	30	33	26	23	25	35	27
Litt viktig	32	29	35	21	25	37	42	30	34	34
Ikke viktig	18	19	16	6	9	21	31	18	16	19
Vet ikke	1	2	0	4	0	0	0	1	1	1
Sum	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antall	1015	510	505	236	238	256	286	370	276	332

Tabell 12. «Tradisjonell julemat»

	Alle	Mann	Kvinne	15-29	30-44	45-59	60-	Videre- gående	Tre år høyere utdanning	Mer enn tre år høyere utdanning
Meget viktig	53	55	50	54	61	61	37	55	55	49
Viktig	29	27	30	24	23	22	43	26	28	32
Litt viktig	12	12	13	10	12	11	16	11	12	15
Ikke viktig	5	5	5	9	4	6	3	6	5	5
Vet ikke	1	1	1	3	1	0	0	1	0	1
Sum	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antall	1015	510	505	236	238	256	286	370	276	332

Tabell 13. «Juletre og julepynt»

	Alle	Mann	Kvinne	15-29	30-44	45-59	60-	Videregående	Tre år høyere utdanning	Mer enn tre år høyere utdanning
Meget viktig	51	44	58	60	58	54	36	52	53	49
Viktig	28	28	28	24	22	27	36	26	28	30
Litt viktig	14	19	9	10	14	11	20	13	13	15
Ikke viktig	7	9	4	4	5	8	8	7	7	5
Vet ikke	1	1	0	2	1	0	0	1	0	1
Sum	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antall	1015	510	505	236	238	256	286	370	276	332

Tabell 14. «Å gå på julekonserter»

	Alle	Mann	Kvinne	15-29	30-44	45-59	60-	Videregående	Tre år høyere utdanning	Mer enn tre år høyere utdanning
Meget viktig	3	2	3	3	2	4	2	2	3	2
Viktig	8	5	12	6	6	10	11	5	10	11
Litt viktig	26	22	30	23	25	23	32	22	27	31
Ikke viktig	62	69	54	66	66	62	53	68	59	55
Vet ikke	2	2	1	3	2	1	1	3	1	1
Sum	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antall	1015	510	505	236	238	256	286	370	276	332

Tabell 15. «Samvær med familien»

	Alle	Mann	Kvinne	15-29	30-44	45-59	60-	Videre- gående	Tre år høyere utdanning	Mer enn tre år høyere utdanning
Meget viktig	65	60	69	67	68	64	60	62	68	65
Viktig	24	27	22	20	21	25	30	25	21	26
Litt viktig	7	8	7	7	7	7	8	8	7	6
Ikke viktig	3	3	2	3	2	4	2	2	4	3
Vet ikke	1	2	1	2	2	0	1	2	1	1
Sum	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antall	1015	510	505	236	238	256	286	370	276	332

Tabell 16. «Samvær med venner»

	Alle	Mann	Kvinne	15-29	30-44	45-59	60-	Videre- gående	Tre år høyere utdanning	Mer enn tre år høyere utdanning
Meget viktig	16	13	19	21	20	16	9	15	18	16
Viktig	38	34	42	39	38	35	39	38	36	41
Litt viktig	30	35	25	26	29	32	32	32	30	28
Ikke viktig	15	16	13	10	12	16	20	14	16	13
Vet ikke	1	2	1	3	1	2	1	2	0	2
Sum	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antall	1015	510	505	236	238	256	286	370	276	332

Tabell 17. «Å gå til kirke på julaften»

	Alle	Mann	Kvinne	15-29	30-44	45-59	60-	Videre- gående	Tre år høyere utdanning	Mer enn tre år høyere utdanning
Meget viktig	4	4	4	4	3	5	4	3	4	6
Viktig	10	9	12	13	6	10	13	10	10	11
Litt viktig	16	16	15	15	15	14	17	15	14	17
Ikke viktig	67	68	67	63	73	70	63	68	70	64
Vet ikke	3	3	2	5	2	0	3	3	2	2
Sum	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antall	1015	510	505	236	238	256	286	370	276	332

Tabell 18. «Julepresanger»

	Alle	Mann	Kvinne	15-29	30-44	45-59	60-	Videre- gående	Tre år høyere utdanning	Mer enn tre år høyere utdanning
Meget viktig	15	13	18	22	14	16	10	18	15	11
Viktig	31	28	33	37	31	26	29	34	29	29
Litt viktig	33	35	31	27	34	34	36	27	36	38
Ikke viktig	20	23	18	11	20	24	24	20	19	22
Vet ikke	1	2	0	3	1	0	1	1	0	1
Sum	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antall	1015	510	505	236	238	256	286	370	276	332

Tabell 19. «Å lese eller høre juleevangeliet»

	Alle	Mann	Kvinne	15-29	30-44	45-59	60-	Videre- gående	Tre år høyere utdanning	Mer enn tre år høyere utdanning
Meget viktig	6	6	7	5	6	7	7	6	5	8
Viktig	8	8	8	5	5	9	12	6	8	10
Litt viktig	16	15	17	13	13	13	23	17	20	12
Ikke viktig	68	69	67	73	75	70	56	68	66	69
Vet ikke	2	3	1	4	1	0	2	3	1	1
Sum	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antall	1015	510	505	236	238	256	286	370	276	332

Tabell 20. «Synge eller høre julesanger»

	Alle	Mann	Kvinne	15-29	30-44	45-59	60-	Videre- gående	Tre år høyere utdanning	Mer enn tre år høyere utdanning
Meget viktig	25	16	34	31	25	25	20	26	22	27
Viktig	32	27	36	32	32	29	33	31	33	31
Litt viktig	26	30	21	21	26	24	30	23	32	23
Ikke viktig	17	25	9	14	16	21	16	19	13	17
Vet ikke	1	2	0	3	1	0	1	1	0	1
Sum	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antall	1015	510	505	236	238	256	286	370	276	332

Tabell 21. «Se på julefilmer eller juleprogrammer på tv»

	Alle	Mann	Kvinne	15-29	30-44	45-59	60-	Videregående	Tre år høyere utdanning	Mer enn tre år høyere utdanning
Meget viktig	26	17	36	43	34	24	8	31	22	25
Viktig	32	29	35	28	33	36	29	29	35	33
Litt viktig	27	34	19	18	23	27	37	24	29	26
Ikke viktig	14	19	10	8	10	12	25	14	14	16
Vet ikke	1	2	0	3	1	0	1	1	1	1
Sum	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antall	1015	510	505	236	238	256	286	370	276	332

Tabell 22. Spørsmål 5: «Hvis du ser bort i fra årets julefeiring, pleier du normalt i hovedsak:»

	Alle	Mann	Kvinne	15-29	30-44	45-59	60-	Videregående	Tre år høyere utdanning	Mer enn tre år høyere utdanning
Å glede deg til julen	59	54	65	69	59	58	53	57	59	63
Å glede deg litt til julen	25	28	21	19	27	25	27	25	23	26
Å hverken glede eller grue deg til julen	10	11	9	5	9	10	15	11	10	9
Å grue deg litt til julen	4	4	4	4	3	4	5	4	6	2
Å grue deg til julen	1	2	1	2	2	2	0	2	2	1
Vet ikke	1	1	1	2	1	1	0	1	0	0
Sum	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antall	1015	510	505	236	238	256	286	370	276	332

Tabell 23. Spørsmål 6: «Med tanke på årets julefeiring, hvilken påstand passer best for deg:»

	Alle	Mann	Kvinne	15–29	30–44	45–59	60–	Videre- gående	Tre år høyere utdanning	Mer enn tre år høyere utdanning
Jeg gleder meg mer til julen i år sammenlignet med tidligere	10	9	12	15	10	13	5	9	11	13
Jeg har omtrent samme forventninger til julen i år som ved tidligere	77	81	74	68	78	75	87	77	79	75
Jeg gruer meg mer til julen i år sammenlignet med tidligere	12	10	14	18	12	12	9	14	10	12
Sum	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antall	1015	510	505	236	238	256	286	370	276	332

Spørsmål 7: «Hvis du ønsker det, kan du her med egne ord beskrive hva du gruer eller gleder deg spesielt til i år:»

[Se side 31 for eksempler på kvalitative svar.]

4. RESULTATER FRA UNDERSØKELESEN ETTER JULEN 2020

Tabell 24. Spørsmål 1: «På grunn av korona-pandemien ble kirkenes julaftenfeiringer i 2020 gjennomført på ulike måter. Deltok du i noen av disse kirkelige feiringene:»

	Total	Mann	Kvinne	15-29	30-44	45-59	60-	Videre- gående*	Tre år høyere utdanning	Mer enn tre år høyere utdanning
Deltok ikke i noen kirkelige feiringer på julaften	49	49	49	54	57	49	42	45	52	51
Så på (hele eller deler av) en nasjonal julaftensgudstjeneste på fjernsyn	19	18	21	17	12	14	25	21	18	19
Så på (hele eller deler av) en lokal julaftensgudstjeneste på internett	10	8	11	11	6	7	11	12	5	11
Julaftensgudstjeneste inne i en kirke med begrenset antall deltagere	5	5	5	5	2	2	6	5	3	6
Besøkte en åpen kirke på julaften	3	3	2	3	5	2	2	3	2	3
Deltok i andre religiøse feiringer på julaften	3	4	2	6	2	2	1	3	2	3
Julaftensgudstjeneste utendørs med plass til flere deltagere	2	2	2	3	1	2	2	2	2	2
Deltok i en kirkevandring på julaften	1	1	1	2	0	0	0	1	1	1
Antall	1020	512	508	237	168	166	449	416	273	285

* «Videregående» referer til de som har videregående som høyeste utdanning eller lavere, «tre år høyere utdanning» referer til de som har tre år høyere utdanning eller lavere på høyskole eller universitet

Tabell 25. Spørsmål 2: «Jula kan oppleves både som en sosial og som en religiøs feiring. Hvilket utsagn passer best for ditt forhold til jula:»

	Alle	Mann	Kvinne	15-29	30-44	45-59	60-	Videre- gående	Tre år høyere utdanning	Mer enn tre år høyere utdanning
For meg ligger julefeiringens mening i det sosiale og ikke i det religiøse	47	48	45	59	55	42	33	44	52	43
For meg ligger julefeiringens mening mest i det sosiale, men det religiøse hører også med	37	36	37	26	28	47	43	39	36	36
For meg ligger julefeiringens mening mest i det religiøse, men det sosiale hører også med	9	8	10	5	7	6	17	8	7	13
For meg ligger julefeiringens mening i det religiøse og ikke i det sosiale	1	1	1	2	0	1	2	1	1	2
Ingen av utsagnene passer	7	7	7	8	10	5	5	8	5	6
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antall	1020	512	508	237	227	269	287	416	273	285

Tabell 26. Spørsmål 3: «Har du i løpet av den siste jule- og nyttårsfeiringen besøkt en grav for å tenne lys?»

	Alle	Mann	Kvinne	15–29	30–44	45–59	60-	Videre- gående	Tre år høyere utdanning	Mer enn tre år høyere utdanning
Ja	48	44	51	39	35	51	61	53	45	41
Nei	51	55	48	58	64	49	39	46	54	58
Vet ikke / husker ikke	1	2	1	3	1	1	0	1	1	1
Sum	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antall	1020	512	508	237	227	269	287	416	273	285

Tabell 27. Spørsmål 4: «En viktig del av julen for mange er sosial kontakt, men korona-pandemien skapte utfordringer. Sett kryss ved de utsagnene som stemmer for deg (flere kryss mulig):»

	Alle	Mann	Kvinne	15–29	30–44	45–59	60-	Videre- gående	Tre år høyere utdan- ning	Mer enn tre år høyere utdan- ning
Jeg fikk ikke feiret jul sammen med alle de jeg ønsket på grunn av korona	38	37	38	38	35	39	39	37	37	41
Måtte droppe en reise / et besøk i julen på grunn av korona	25	25	26	30	37	19	18	26	22	31
På grunn av korona feiret jeg juleaften alene	3	3	2	2	1	2	4	4	1	3
På grunn av korona feiret jeg ikke jul i år	1	2	1	3	1	2	1	1	1	2
Kunne ikke få besøk eller besøke noen på grunn av korona-restriksjoner ved sykehjem, sykehus eller institusjon	5	5	4	6	6	3	3	7	2	3
På juleaften tok jeg mer kontakt med folk enn jeg pleier ved hjelp av telefon og internett på grunn av korona	7	8	7	13	5	4	8	7	5	10
Ingen av disse stemmer for meg	45	46	45	38	44	50	48	47	46	40
Antall	1020	512	508	237	168	166	449	416	273	285

Tabell 28. Spørsmål 5: «Når du ser tilbake på den siste julefeiringen, hvordan opplevde du den? Sett kryss ved det utsagnet som stemmer best for deg.»

	Alle	Mann	Kvinne	15-29	30-44	45-59	60-	Videre- gående	Tre år høyere utdan- ning	Mer enn tre år høyere utdan- ning
Min julefeiring ble omtrent som den pleier å være	53	53	52	57	47	52	54	58	53	45
Min julefeiring ble forskjellig fra tidligere år på en negativ måte	15	15	15	12	13	18	15	14	14	18
Min julefeiring ble forskjellig fra tidligere år på en positiv måte	6	5	7	5	7	8	5	6	7	7
Min julefeiring ble verken bedre eller dårligere, bare annerledes	25	25	25	21	30	22	26	21	25	30
Vet ikke / husker ikke	2	2	1	4	3	1	0	1	1	1
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antall	1020	512	508	237	227	269	287	416	273	285

Spørsmål 6:

«Til slutt vil vi gjerne høre om det er noe du husker spesielt godt fra din julefeiring under pandemien. Skriv med egne ord, og du må gjerne beskrive både positive og negative minner.»

[Se side 36 for eksempler på kvalitative svar.]

5. KVALITATIVE SVAR

I begge undersøkelsene stilte vi et spørsmål respondentene kunne svare på med egne ord (dvs. kvalitative svar). I undersøkelsen før jul spurte vi først om respondentene gledet seg eller gruet seg til jul (Tabell 23), og deretter ga vi dem muligheten til å utdype dette: «Hvis du ønsker det, kan du her med egne ord beskrive hva du gruer eller gleder deg spesielt til i år». Hele 346 respondenter valgte å gjøre dette, noe som tilsvarer 34 prosent av utvalget.

I undersøkelsen etter jul spurte vi hvordan folk hadde opplevde julen (Tabell 28), og deretter ga vi dem muligheten til å svare med egne ord: «Til slutt vil vi gjerne høre om det er noe du husker spesielt godt fra din julefeiring under pandemien. Skriv med egne ord, og du må gjerne beskrive både positive og negative minner.» Hele 978 av 1020 respondenter (96 prosent) svarte på dette. En del av disse svarene var kun «alt var som vanlig» eller «ikke noe spesielt». Likevel har svært mange gitt detaljerte svar, noe som har dokumentasjonsverdi, og også kan ses på som et tegn på at temaet julefeiring under korona vekket engasjement.

Vi vil gjengi en del eksempler på hva folk har svart. Vi har valgt svar som både gjengir typiske reaksjoner, men også bredden i svarene. Siden respondentene ble spurt om dette i forbindelse med om de gruet eller gledet seg til jul, og om de hadde hatt en mer eller mindre positiv julefeiring enn vanlig, har vi sortert de kvalitative svarene ut ifra hva de har svart på disse spørsmålene.

5.1 FØR JUL

«Jeg gleder meg mer til julen i år sammenlignet med tidligere år.»

«At det blir enkelt, slipper stress med reising til utlandet for å feire med familie.»

«Avkobling fra PC og hjemmekontor.»

«Blir ekstra godt å komme hjem til jul i år. Som student har jeg vært mye alene dette året.»

«Blir fint å være færre på julaften. Det er vanligvis kaotisk på julaften med for mange familier sammen.»

«Det har vært et spesielt år, så jeg gleder meg ekstra til å samle mine.»

«Etter et spesielt år (korona) føles det enda viktigere i år å samles med familien og å være takknemlig over det man har.»

«Feire min første jul med min samboer, litt kjedelig å ikke få pinnekjøtt til middag, men alt i alt blir det godt med en rolig jul i år.»

«Gleder meg fordi jula er en positiv opplevelse nå etter et tungt år med pandemi. Skal selv jobbe på julaften, men er fortsatt glad for å ha noe annet en korona å tenke på.»

«Gleder meg mer til jul i år fordi mye av stresset er borte. Vi er enig om at å være sammen er viktigst og begynte tidligere å lage det koselig sammen.»

«Gleder meg til å ta fri fra hverdagens kjas og mas, glemme alle verdens problemer og bare slappe av og kose meg sammen med familien!»

«Gleder meg spesielt til besøk av barn og barnebarn, vi er en liten familie, våre to barn bor utenbys, har sett dem langt mindre i høst enn vi pleier. Skal være mer bevisst om å nyte å ha dem i hus enn tidligere år.»

«Har vært en litt tyngre studiehverdag enn vanlig, så det blir godt med jul og ferie.»

«Vel, hadde en depresjon forrige jul, så gleder meg til å nyte julen denne gangen. Storesøsteren min kommer hjem, I tillegg til at julen lyser opp mørketiden. Det jeg gruer meg til er om de jeg gir gaver til, liker gavene. Om det er dyrt nok, og om noen forventer å få gaver av meg, uten at jeg selv har planer om å gi til personen.»

«Jeg har omtrent samme forventninger til julen i år som ved tidligere år»

«Blir mer kun familie i år, ikke rundt til venner. Så litt annerledes, men også mer rolig og avslappet feiring.»

«Blir nedtur å treffe færre mennesker en normalt.»

«Blir trist å ikke kunne samle hele familien.»

«Den lune gode stemningen som blir i hus når det er jul. Slappe av, spise god mat og se på tv. Være med familie og feire.»

«Det blir en spesiell jul så en får ta det som det kommer.»

«Ensomhet er vanskelig. Når man i julen endelig får treffe familie blir det aldri så hyggelig som jeg ønsker, fordi jeg blir intens og altfor snakkesalig når jeg endelig har noen å snakke med. Forstår godt at familien fort går lei.»

«Er redd for at noen i nær familie skal bli syk.»

«Familiekonflikter.»

«Fri fra jobb og masse god mat med familie og venner.»

«Første gang på åtte år jeg ikke jobber på julaften, gleder mer derfor spesielt til å tilbringe hele dagen med familien.»

«Gleder meg alltid til selve julekvelden med tradisjonell julemat, øl og aquavit, ikke mengder som fører til beruselse, kun kosen til maten.»

«Gleder meg jeg blir alene.»

«Gleder meg til familiesammenkomst. Gruer meg til vaskinga før jul.»

«Gleder meg til ferie og treffe venner og familie.»

«Gleder meg til fri fra jobb.»

«Gleder meg til fritid fra arbeidet.»

«Gleder meg til god julestemning og tradisjoner vi har hatt siden lenge før jeg ble født. Spesielt samværet med familie, med god ordentlig feit julemat og gaver og juleduften.»

«Gleder meg til å feire jul sammen med min side av familien. Det vil være den første feiringen sammen med dem for samboeren min. Vi har mange juletradisjoner, og gleder meg til å dele dem med samboeren. Denne jula blir mest sannsynlig den siste jula på ei stund hvor vi alle er samla pga. gamle/syke besteforeldre/oldeforeldre. (Og lite pluss for meg; ungene til samboeren min er ikke med, og de krangler veldig mye, så skal egentlig bli veldig godt uten dem i år).»

«Gleder meg til å møte broren min som jeg ikke har sett på lenge.»

«Gleder: Være sammen med familien. Gruer: Kan ikke klemme barnebarna.»

«Gruer meg litt for at vi ikke skal kunne være så mye sammen med familie og besteforeldre som tidligere. Men ser frem til å gjøre det beste ut av situasjonen og lage julestemning uansett.»

«Gruer: Glatt og isete veg når vi drar på besøk til barn. Barna bor i Oslo. Vi gruer oss derfor også til høye bompeng- og transportkostnader. Her er ingen reell mulighet for kollektivtransport! Gleder: Julemiddag med barn og barnebarn. Heldigvis stort hus, så en kan "holde avstand"!»

«Ingen dumme konserter.»

«Jeg er muslimsk og derfor er mine forventninger til jul ikke så viktig for meg.»

«Jeg gleder meg som alltid til julen, men jeg er nervøs/stressa for å bli smitta eller at jeg eller noen i husstanden kommer i karantene slik at vi ikke kan feire jul ho mine foreldre. Skulle ønske skoler stengte og fysisk møtevirksomhet i jobbsammenheng ble avlyst fram til jul for å redusere risikoen.»

«Jeg har aldri hatt et spesielt forhold til julen. Syns at det er for mye fokus på forbruk og profittjag.»

«Jeg synes synd på alle som tar "pandemien" på alvor og lar det innvirke på julefeiringen.»

«Litt trist at vi blir færre på julaften. Men vi har løst dette ved å møte resten av familien både 1. og 2. juledag.»

«Mye stress. Pliktbesøk. Kjøp, kjøp, kjøp! Og det i et land der folk har verdens høyeste forbruksgjeld. Kommersialisert høytid, eksemplifisert best ved den moderne, tjukke julenissen som ble skapt av reklamefolkene til Coca-Cola. Hyggelig å gi og få gaver, og julemat er godt. Men jeg er mer fan av sommeren.»

«Redd for at familiemedlemmer havner i karantene og ikke får feire jul sammen. Redd for at de stenger for besøk på sykehjem igjen til jul.»

«Redd jeg skal ta med meg smitte til eldre i familien og på jobb.»

«Stiller frivillig opp som hjelper i kirken.»

«Stress, vanskelig med begrenset sosiale kontakter utenom nærmeste familie.»

«Vil savne muligheten til å besøke mange venner.»

«Jeg gruer meg mer til julen i år sammenlignet med tidligere år»

«Antagelig siste jul med en gammel mor, kan ikke samle hele familien.»

«At jeg ikke får feiret sammen med de jeg ønsker.»

«Bekymret for smitte.»

«Blir alene denne julen.»

«Coronaregler gjør at jeg ikke får feiret med familien.»

«Det er litt dumt at man må passe så mye på å følge alle smittevern regler og hele tiden tenke på å unngå smitte. Det setter en demper på julestemningen og selve julefeiringen.»

«Enda mer stress enn ellers, vi har mistet nok hverdager i år som det er og alle vet at vi helst ikke burde feire jul nå.»

«ER INVITERT TIL FLERE HJEM, MEN HOLDER MEG NOK HJEMME PGA SMITTEFARE. TILHØRER RISIKOGRUPPA.»

«Et familiemedlem bor i utlandet og kan ikke komme hjem til jul i år pga karanteneregler.»

«Familien på min side er komplette idioter.»

«Færre sosiale sammenkomster enn vanlig, jeg blir mye mer alene i år grunnet pandemien.»

«Føler meg enda mer ensom i juletiden.»

«Får ikke feiret på den måten jeg har gjort de siste 30 årene.»

«Får ikke være sammen med barn og barnebarn i år.»

«Får ikke være sammen med hele familien Er singel for første gang som voksen.»

«Generelt sett er det ikke noen grunn til å grue seg, men ja det blir trist å ikke feire med hele familien. Nyttår er ikke spesielt interessant for meg siden jeg ikke liker fyrverkeri.»

«Gleder meg til å se nær familie jeg ikke har sett på lenge. Gruer meg til å måtte være ekstra varsom med tanke på smittevern.»

«Gleder meg til å være med venner, men gruer meg til å være ensom.»

«Gruer meg da svigermor stresser en del mtp. korona.»

«Gruer meg for at korona skal gå opp i tall igjen.»

«Gruer meg for jeg ikke kan treffe datter, svigersønn og barnebarn i Sverige.»

«Gruer meg fordi det er første julen uten mine foreldre i live...Vet at det blir ekstra vondt også når det blir inngripende coronatiltak som gjør det vanskelig å være med deler av familien(søsken etc)og det å klemme og holde rundt hverandre når sorgen banker på.»

«Gruer meg pga mangel på penger for å ha mat til jul.»

«Gruer meg til at jeg skal feire alene for første gang og får ikke vært sosial med venner og får ikke julebord med jobben.»

«Gruer meg til en annerledes jul der man ikke får feire med de man har lyst til og et vant til. Man går glipp av noens første jul og kanskje noens siste. Og så har samfunnet endret seg til det negative, spesielt på bygda der man blir uglesett for hver minste ting.»

«Gruer meg til masse kunder i butikken på jobb med hensyn til korona og smittevern.»

«Ikke se familie som er på annen kant av landet. Ikke se de vennene jeg har der. julehelgen blir veldig lang når jeg ikke reiser.»

«Jeg feirer ikke jul derfor passa dette ikke meg. Men gruer meg til å være helt alene. Det har vært vanskelig nok med denne covid 19 epidemien.»

«Jeg foretrekker å være alene på julaften i år.»

«Jeg får ikke dratt til familien i år pga korona, og gruer meg derfor til årets feiring.»

«Jeg gruer meg fordi jeg bekymrer meg for koronasmitte når jeg skal feire med besteforeldrene mine.»

«Jeg gruer meg litt ekstra i år fordi jeg tror det er den siste julen farfaren min som jeg har vært veldig nære med, kommer til å huske. Kanskje til og med får vært med på ...»

«Jeg gruer meg til at jeg vet at mange er mer ensomme, barn og eldre. Jeg gruer meg til at smitten kommer til å øke pga folk samles.»

«Jeg gruer meg til å huske å holde avstand. Er redd for å smitte familie.»

«Jeg kan ikke være med min familie.»

«jeg synes julen i år er vanskelig siden jeg sliter økonomisk. og ikke alle har mulighet til å delta på julefeiringen, så vi blir svært få.»

«Jobber som lærer og er livredd for å havne i karantene i jula. Bor alene og opplever ikke at kommunen bryr seg om oss som er aleneboende.»

«Jul blir mindre i år, så får ikke møte hele familien min, og det kan hende jul blir siste gang jeg ser noen av familiemedlemmene.»

«Kan ikke besøke familien min pga. COVID.»

«Kan ikke reise hjem og feire jul med familien i år fordi foreldrene mine er i risikogruppe, og jeg bor i by med stort smittetrykk.»

«Kan ikke være sammen med hele familien Er redd for at det blir mer smitte etter jul, og at ting derav blir stengt ned igjen.»

«På grunn av koronasituasjonen synes jeg det er trist å ikke kunne klemme familiemedlemmer utenfor husstanden. Jeg syns også det er litt skummelt å skulle feire med besteforeldre og risikere at de blir smittet.»

«Ser for meg at julaften blir stusselig og kort.»

5.2 ETTER JUL

«Min julefeiring ble omtrent som den pleier å være»

«Akkurat som det pleier, lun og god.»

«Alle var ekstra følsomme og gråt glederstører.»

«Alltid ha sprit i lomma.»

«Alt gjekk som normalt.»

«Alt som vanlig. Liten familie.»

«Alt var som vanlig. Rolig feiring med nærmeste familie.»

«Alt var stort sett som før. Brukte skjerf når vi gikk rundt juletre.»

«At det var en veldig rolig og avslappende jul til sammenligning med et vanlig år.»

«At vi holdt oss friske og kunne være sammen vi fire.»

«At vi ikke kunne få hjem svoger og tantebarn fra Sverige uten en annen karanteneordning!»

«Ble veldig glad for at alle mine nærmeste var friske og jeg fikk feiret med dem som vanlig (4 stykker).»

«Deilig at folk satte opp julebelysning tidlig, og at den fortsatt henger mange steder. Kjedelig at min søster med familie, ikke kunne reise til oss i romjulen. Ellers var julen ganske som vanlig for vår del. Vi i vår husstad feiret julaften med de 3 personene vi ville feiret julaften med, uavhengig av covid. Ellers var vi litt bekymret for å bli forkjølet, slik at vi ikke kunne ha besøk julaften. Heldigvis var vi alle friske.»

«Deilig med ro og fred og ikke mas om å dra hit og dit.»

«Det ble brukt munnbind hjemme av hensyn til eldre.»

«Det ble god tid til å være sammen med de nærmeste, siden vi ikke kunne være så mange samlet.»

«Det ble noenlunde som det hadde blitt uten pandemien. Med nærmeste familien, på en hytte på fjellet.»

«Det negative var å ikke kunne besøke besteforeldre eller delta i middagsselskaper som normalt, men dette ødela ikke julefeiringen bare gjorde den annerledes.»

«Det var godt å få være sammen med mamma på sykehjemmet på julaften. Trist at jeg ikke fikk gått i kirken på 1. juledag og 1. nyttårsdag men flott med NRKs overføring av gudstjenester. Jeg savner at NRK sender gudstjenester hver søndag. DR2 sender alltid gudstjenester på søndager, og det synes jeg NRK2 også kan gjøre, spesielt nå i pandemien??»

«Det var mindre priskrig så julefeiringen ble dyrere enn normalt.»

«Det var rart å sitte i kohorter ved julemiddagen og generelt under hele feiringen.»

«Det var trist at å vite at de eldre på sykehuset og på sykehjem led under å ikke få besøk. Det gode med jula var faktisk at det var stille i gatene, og at folk viste ekstra mye empati og kjærlighet til hverandre, uansett hvor.»

«Det å gå i selvpålagt karantene for å kunne reise på besøk. La inn ekstra tid på reisen i tilfelle man måtte i faktisk karantene. Helt greit å ta pysjamasdag hjemme jf Raymonds ønske.»

«Dette er den beste jula så langt. Dette er første året jeg feirer med en kjæreste, i tillegg til familien min. Det var bare god stemning i jula og gleder meg til neste jul.»

«Dressen passet ikke.»

«En del konflikter som resultat av å gå oppå hverandre over lengre tid.»

«En mindre sosial jul en vanlig. Mer familietid og mindre vennetid.»

«Et nasjonalt samhold, men også en svært rolig jul, noe jeg satte veldig pris på!»

«Jeg er 32 år, opprinnelig fra Kurdistan og bodd i Norge siden sommeren 1992. Jeg spiser svin kun 1 gang i året, og det er da på juleaften. Jeg fikk smake på svor for aller første gang i livet mitt på juleaften 2020. Ouff!! Crispy, juicy, wow!»

«Jul er best før julaften - å skrive julekort/brev er fint, og å pakke inn presanger.. På julaften var den beste stunden da jeg tok toget hjem etter besøk hos gammel, dement slektning. Det var mørkt og så dukket lysene langs fjorden opp og det var rolig stemning på stasjonen og i gatene. Kom hjem til varm stue og rolig musikk, og Jul i Flåkløya på DVD. Ingen negative minner denne julen.»

«Takknemlig for at jeg fikk komme hjem til familien på Sunnmøre, julen med familien er dyrebar og dette ble enda mer forsterket pga korona. Alle offentlige tilstelninger ble avlyst, så det ble mindre alkohol og mer familietid. Familie, samhold og takknemlighet var sentralt for julen 2020.»

«Min julefeiring ble forskjellig fra tidligere år på en negativ måte»

«Aldri noe bra med jul. Bare mas og hykleri.»

«Alene alene alene.»

«Alt i alt en fin jul. Manglet dog innslag av det sosiale som hører med, fikk ikke sett så mange familiemedlemmer og venner som ønskelig.»

«At ikke mitt yngste barn og faren til barna mine kunne feire jul sammen med oss pga at min mann er i risikogruppen.»

«Bare negativt i julen fra begynnelse til slutt.»

«Det var ikke gøy å ikke kunne være sammen med hele familien og ikke treffe venner i romjulen.»

«Det var stusslig ikke å kunne feire jul sammen med barn og barnebarn.»

«Dette har jeg ikke lyst til å dele.»

«Feiret ikke med min familie, da de bor i utlandet. Rett og slett en trist feiring. Var nærme og droppe det helt.»

«Feiret med nærmeste familie, men helt uten klemmer.»

«Fikk feiret julaften med sønnen min, stor glede. Trist å ikke feire 2 juledag med heile storfamilien.»

«Fikk ikke dra i kirken julaften. Fikk ikke møte ene halvdel av familien. Måtte avlyse 2 årlige julebesøk.»

«Fikk ikke feire med hele familien.»

«Fikk ikke feiret med barnebarn på grunn av karantene.»

«Fikk ikke mulighet til å være sammen med min gamle svigermor på sykehjemmet.»

«Avlyste vår tradisjon med sildeparty med venner siste helg før jul. Fikk ikke sunget julen inn. Fikk ikke vært i kirken med hele familien. Kunne ikke treffe de eldste (foreldre over 80 år). Kunne være ute på tur i skog og mark, men ikke sammen med andre. Fikk lest juleevangeliet og feiret med en liten del av familien.»

«Jobbet hele julen. Spiste kald julemat på jobb.»

«Min mor som kanskje fikk oppleve sin siste jul måtte feire den kun i mitt selskap grunnet besøksrestriksjoner. Hun fikk ikke servert det hun bestandig har spist på juleaften fra institusjonen og det var ikke lov til å ha med noe hjemmefra så vi satt der med pinnekjøttmiddag fra Fjordland. Hun fikk ikke truffet mann, sine andre barn og svigerbarn, barne- og oldebarn. Min kjære måtte feire alene, det måtte min far også, på grunn av besøksrestriksjoner. Min mor er heldigvis så dement at det gikk henne litt hu.»

«Min svigermor ble ganske blid og fornøyd, for en gangs skyld.»

«Min julefeiring ble forskjellig fra tidligere år på en positiv måte»

«Behagelig stille og rolig.»

«Ble mer kjent med nye personer.»

«Deilig å bare være sammen med de to jeg er mest glad i.»

«Det ble en roligere jul da vi ikke var med masse familie og venner som vi pleier.»

«Det ble roligere og mer tid til å nyte julefreden.»

«Det var en mindre stressfull jul og mer behagelig.»

«Feira juleaften med barn og barnebarn. Eldste barnebarnet leste juleevangeliet. Vi pleier vanligvis å gå i kirken juleaften, men ikke i år.»

«Feiret jul alene med kun familien, ingen andre i familien.»

«Feiret jul med mine nære og kjære. God mat, rolig stemning.»

«Feiret julaften med mine skilte foreldre for at ingen skulle måtte være alene. Det ble veldig hyggelig.»

«Feiret juleaften alene som par. Rolig/fredelig. Ikke pakkehysteri. Hygget oss med TV og gode samtaler. Ingen negative minner.»

«Feiret med venner som ikke kunne reise hjem.»

«Flott dag! Veldig fornøyd!»

«Hadde ei veldig avslappende jul uten julestress og styr. Feiret med nærmeste familie på julaften, og hadde sønnen min hjemme frem til 3. juledag. Det ble skikkelig kos med julesnop og mange julefilmer heile jula. Slik kunne jeg tenkt meg å ha det hver jul.»

«Jeg kom på en måte nærmere familien, ble der lenger på besøk, som om vi ble sammensveiset igjen for første gang på mange tiår. Denne julen ble som en jul i barndommen.»

«Mer bevisst på hvor heldige vi er som er friske og raske. Gleden over samvær i julen var annerledes i 2020 enn før.»

«Min datter kom med nyfødt førstefødte og samboer fra Tyskland og måtte i karantene. Vi var fantasifulle for å kunne ha dem i kjellerleilighet i egen bolig. Det ble en finfin julefeiring for kjernefamilien, men med mindre feiring med resten av familien.»

«Min julefeiring ble verken bedre eller dårligere, bare annerledes»

«At to i familien ble utelukket, og det var veldig synd i og med at jeg visste at de da kom til å feire jul alene i en liten hybel.»

«At vi ikke gikk i kirken, og det var positivt.»

«At vi ikke kunne takke for gaver med klemmer.»

«Ble en koselig feiring av julen, med mann og 2 voksne barn. Mot normalt 30-40 stk innom i løpet av 3 dager.»

«Ble lavere forventninger. Mer laidback, men helt greit.»

«Deilig mat, masse glede og kos med familien, mye tv-titting i forhold til tidligere. Annerledes men ikke dårlig, håper å kunne feire med storfamilien i år.»

«Det ble nesten ingen sosial omgang, men det gikk nogenlunde greit å være alene, mye takket være at jeg har en hund.»

«Det var spesielt å ikke være i kirken på julaften, men da vi sang julesalmer og leser juleevangeliet hjemme ble det julefeiring likevel.»

«Det var utrolig behagelig å tilbringe julaften alene:-)»

«Det var vanskelig å prioritere hvem vi skulle feire med. Trengte en del planlegging til for å sikre at ingen var aleine!»

«En nevø fikk beskjed at han måtte i karantene på vei til oss på julaften, måtte snu. Han var smittet.»

«Fikk ikke tilbringe like mye tid med bestemor og bestefar.»

«Jeg er ikke interessert på pandemien men trist at mange av mine sletningene er så redde.»

«Jeg feiret nyttårsaften alene. Og det ønsker jeg IKKE å gjenta.»

«Jeg lagde kjøttkraft selv for første gang, til møljen som moren min pleier å lage. Vi feiret for første gang med min svigerinnes foreldre, og vi feiret for første gang i Bergen og ikke i Asker. Pga pandemien var storebroren min og hans familie som bor i USA forhindret i å reise til Norge for å feire med oss. Jeg fikk en hundevalp sommeren 2020, så jeg dro hjem tidligere på julaften for å ta meg av den.»

«Jeg var glad for at det gikk fly og tog, slik at jeg kunne ferie med familien min.»

«Jul skjedde ikke i fjor.»

UNDERSØKELSEN FØR JUL

1. Bruker du å gå i kirken på julaften?

- Ja, alltid eller nesten alltid
- Ja, av og til
- Nei, aldri

2. Hvor viktig synes du det er å komme til kirken på julaften?

- Meget viktig
- Viktig
- Litt viktig
- Ikke viktig
- Vet ikke

3. På grunn av smittevern vil kirkenes julaftenfeiringen måtte gjennomføres på ulike måter. Hvilke av disse tilbudene kan du tenke deg å delta på?

Svaralternativer på alle: Kan tenke meg. Kan ikke tenke meg. Vet ikke.

- Julaftensgudstjeneste inne i kirken med begrenset antall deltagere
- Julaftensgudstjeneste utendørs med plass til flere deltagere
- Vandring sammen med andre gjennom kirken på julaften med julemusikk og julesanger
- Besøke en åpen kirke på julaften for å tenne lys
- Se på en lokal julaftensgudstjeneste på internett
- Se på en nasjonal julaftensgudstjeneste på fjernsyn

4. Hvor viktig er det følgende for at du skal komme i julestemning?

Svaralternativ på alle: Meget viktig. Viktig. Litt viktig. Ikke viktig. Vet ikke.

- Snø til jul
- Tradisjonell julemat
- Juletre og julepynt
- Å gå på julekonserter
- Samvær med familien
- Samvær med venner
- Å gå til kirke på julaften
- Julepresanger
- Å lese eller høre juleevangeliet
- Synge eller høre julesanger
- Se på julefilmer eller juleprogrammer på tv

5. Hvis du **ser bort i fra årets julefeiring**, pleier du normalt i hovedsak:

- Å glede deg til julen
- Å glede deg litt til julen
- Å hverken glede eller grue deg til julen
- Å grue deg litt til julen
- Å grue deg til julen
- Vet ikke

6. Med tanke på **årets julefeiring**, hvilken påstand passer best for deg:

- Jeg gleder meg mer til julen i år sammenlignet med tidligere år
- Jeg har omtrent samme forventninger til julen i år som ved tidligere år
- Jeg gruer meg mer til julen i år sammenlignet med tidligere år

Hvis du ønsker det, kan du her med egne ord beskrive hva du gruer eller gleder deg spesielt til i år:

[Svare med egne ord.]

7. Hvilket utsagn opplever du som mest dekkende for deg selv?

- Jeg regner meg som bekjennende kristen
- Jeg regner meg som kristen, men ikke bekjennende kristen
- Jeg har en tro, men regner meg ikke som kristen
- Jeg tilhører en annen religion enn kristendommen
- Jeg har ingen religiøs tro
- Vet ikke

8. Tilhører du et bestemt tros- eller livssynssamfunn?

- Den norske kirke
- Et annet kristent trossamfunn
- Et ikke-kristent trossamfunn
- Et ikke-religiøst livssynssamfunn (f.eks. Human-Etisk forbund)
- Jeg er ikke medlem av noe tros- eller livssynssamfunn
- Vet ikke

9. Hvis det var Stortingsvalg i morgen, hvilket parti ville du stemt på?

- Arbeiderpartiet (Ap)
- Fremskrittspartiet (FrP)
- Høyre (H)
- Kristelig Folkeparti (KrF)
- Rødt
- Senterpartiet (SP)
- Sosialistisk Venstreparti (SV)
- Venstre (V)
- Miljøpartiet de grønne (MDG)
- Andre partier og lister
- Ville ikke stemme
- Vet ikke
- Vil ikke oppgi parti
- Har ikke stemmerett

UNDERSØKELSEN ETTER JUL

1. På grunn av korona-pandemien ble kirkenes julaftenfeiringer i 2020 gjennomført på ulike måter. Deltok du i noen av disse kirkelige feiringene:

Svaralternativer på alle: «ja», «nei», «vet ikke / husker ikke»

- Julaftensgudstjeneste inne i en kirke med begrenset antall deltagere
- Julaftensgudstjeneste utendørs med plass til flere deltagere
- Besøkte en åpen kirke på julaften
- Deltok i en kirkevandring på julaften
- Så på (hele eller deler av) en lokal julaftensgudstjeneste på internett
- Så på (hele eller deler av) en nasjonal julaftensgudstjeneste på fjernsyn
- Deltok i andre religiøse feiringer på julaften
- Deltok ikke i noen kirkelige feiringer på julaften

2. Jula kan oppleves både som en sosial og som en religiøs feiring. Hvilket utsagn passer best for ditt forhold til jula:

- For meg ligger julefeiringens mening i det sosiale og ikke i det religiøse
- For meg ligger julefeiringens mening mest i det sosiale, men det religiøse hører også med
- For meg ligger julefeiringens mening mest i det religiøse, men det sosiale hører også med
- For meg ligger julefeiringens mening i det religiøse og ikke i det sosiale
- Ingen av utsagnene passer

3. Har du i løpet av den siste jule- og nyttårsfeiringen besøkt en grav for å tenne lys?

- Ja
- Nei
- Vet ikke / husker

4. En viktig del av julen for mange er sosial kontakt, men korona-pandemien skapte utfordringer. Sett kryss ved de utsagnene som stemmer for deg (flere kryss mulig):

- Jeg fikk ikke feiret jul sammen med alle de jeg ønsket på grunn av korona
- Måtte droppe en reise / et besøk i julen på grunn av korona
- På grunn av korona feiret jeg julaften alene
- På grunn av korona feiret jeg ikke jul i år
- Kunne ikke få besøk eller besøke noen på grunn av korona-restriksjoner ved sykehjem, sykehus eller institusjon
- På juleaften tok jeg mer kontakt med folk enn jeg pleier ved hjelp av telefon og internett på grunn av korona

5. Når du ser tilbake på den siste julefeiringen, hvordan opplevde du den?

Sett kryss ved det utsagnet som stemmer best for deg:

- Min julefeiring ble omtrent som den pleier å være
- Min julefeiring ble forskjellig fra tidligere år på en negativ måte
- Min julefeiring ble forskjellig fra tidligere år på en positiv måte
- Min julefeiring ble verken bedre eller dårligere, bare annerledes
- Vet ikke / husker ikke

6. Til slutt vil vi gjerne høre om det er noe du husker spesielt godt fra din julefeiring under pandemien. Skriv med egne ord, og du må gjerne beskrive både positive og negative minner.

[Mulighet til å skrive svar.]

Koronakrisen 2020–2021 skapte en unntakssituasjon når det gjaldt tradisjonelle måter å feire store nasjonale og religiøse høytider på. Julefeiringen og nasjonaldagsfeiringen i Norge er feiringer med lang historie og bred oppslutning, og de representerer tradisjoner som har stor betydning for befolkningens religiøse og nasjonale identitet. Denne rapporten presenterer funn fra to spørreskjemaundersøkelser om feiringen av julen under koronakrisen i 2020. Dette er en dokumentasjonsrapport – det vil si at den kun presenterer og kort kommenterer tallmaterialet, og gjør rede for hvordan dette er innhentet ved å beskrive utvalget og gjengi spørreskjemaet som er brukt. Rapporten er ment å dokumentere viktige aspekter ved korona-julen 2020, inkludert hvordan smitterestriksjoner påvirket folks forventninger og opplevelser av julen, i hvilken grad man deltok i kirkelige feiringer og hvordan folk opplevde denne julen sammenlignet med tidligere år.

KIFO Rapport 2021: 3

Rapporten er utgitt av:

KIFO, Institutt for kirke-, religions- og livssynsforskning
Øvre Slottsgate 2B, 0157 Oslo

www.kifo.no

kifo@kifo.no

© KIFO, Institutt for kirke-, religions- og livssynsforskning, 2021

ISBN 978-82-92972-59-5

ISSN 0807-7517